

*Житинський Д. Г.,
здобувач вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 101 «Екологія»
Науковий керівник: Жицька Л. І.,
к.б.н., доц., доцент кафедри екології,
Черкаський Державний технологічний університет
zhyska_lyudmila@ukr.net*

ОЦІНКА АГРОЕКОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ҐРУНТІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ПОЛТАВЩИНИ

Проведені аналітичні дослідження публікацій, що висвітлюють результати наукових та моніторингових досліджень агроґрунтів фахівцями Полтавської області засвідчили відносну стабільність агрофізичних показників у їх функціонуванні. Разом з цим, занепокоєння викликають питання засолення та нітрифікації сільськогосподарських земель, які знаходяться у використанні. Це сприяє підвищенню ризиків їх дезертифікації, погіршенню біологічної продуктивності, особливо в умовах аридності, тому пріоритетними залишаються питання їх охорони та збереження родючості.

Метою роботи було: вивчити та оцінити агрохімічні показники щодо вмісту гумусу, азоту, калію та показники засоленості ґрунтів сільськогосподарського призначення Полтавщини за умов сталого землекористування.

Предмет дослідження: умови функціонування агроґрунтів ТОВ «Райз-Схід» за інтенсивного їх використання.

Завдання роботи: проаналізувати геоморфологічні та кліматичні умови формування типів ґрунтів, на прикладі ТОВ «Райз-Схід» Лубенського району, охарактеризувати якісні та кількісні показники ґрунтів, умови їх обробітку та сівозміни, антропогенне навантаження на ґрунти, ступінь їх деградації й обґрунтувати необхідність сталого землекористування, важливість цього для збереження земельних ресурсів та, спираючись на основні еколого-соціальні закони й принципи, розробити заходи щодо підтримки їх родючості і умов відновлення.

Дослідження виявили, що незбалансованість антропогенного навантаження на природні ресурси у Полтавській області має катастрофічні наслідки як для системи природокористування, так і усієї соціальної сфери. І основним дестабілізатором екологічної ситуації є сільськогосподарська освоєність земель, яка складає 81,5 % та розораність територій – 66,7 %. Дотого ж, більшу частину території області (майже 65%) займають чорноземи, що є найродючішим різновидом ґрунтів, тому велику площі виділено під сільськогосподарські угіддя. Це ставить перед аграріями питання попередження процесів їх деградації.

Аналізуючи схему ерозійного районування України, нами виявлено, що Полтавський регіон знаходиться в областях з переважаючим поширенням водної ерозії та в окрузі з переважаючим впливом дощового стоку. Особливо це стосується Миргородського і Полтавського районів, менше Лубенського, до якого і належать досліджувані території, але це не знижує ризики.

Ключовими показниками при визначенні родючості ґрунту є поживні речовини та кислотність ґрунту. До поживних речовин відносять основні біогенні елементи (азот, фосфор, калій) та гумус.

За останніми даними Полтавської філії ДУ «Держґрунтохорона»: площа ґрунтів області за дуже низьким вмістом азоту, що легко гідролізується становить 11,8%, за низьким 69,1%, за середнім 14,3%, за підвищеним – 4,8% [1].

Відібрані зразки ґрунту у ТОВ «Райз-Схід» показали, що вміст рухомих форм фосфору та калію й вміст гумусу знаходиться у гранично допустимих межах, за рахунок проведення мульчування та внесення гною жуйних тварин. Значення рН – ґрунту має слабко-кислу або близьку до нейтральної реакцію, за вмістом азоту, що легко гідролізується вони є придатними для використання.

Запаси та кредити азоту, які можуть бути а в ґрунтах, залежать від двох чинників: технології обробітку, кількості та типу добрив, які були використані на полі, а також наявності у сівозміні бобових. Оскільки у сівозміні часто присутні монокультури – застосування добрив може спричинити хлоридне або сульфатне засолення ґрунтів. Використання у господарстві системи зрошування, призводить також до вторинного засолення, із-за несприятливого хімічного складу зрошувальної води, що дозволяє натрію і калію потрапляти в ґрунтовий вбирний комплекс. Як наслідок, показник засолення досягає 0,03%, що створює несприятливі умови для ґрунту, спричиняє зниження вмісту доступної рослинам вологи, погіршення повітрообміну, ускладнює його обробіток.

Відтворення родючості ґрунту шляхом застосування правильних сівозмін та висіву сидератів – найдешевший і найбільш дієвий спосіб. Покривні культури роблять ендофіти доступними для наступної культури та підвищують родючість ґрунту.